

Grasroturbanisme

Forarbeid

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
The Oslo School of Architecture and Design

DIPLOMA PROGRAM FALL 2018

Diploma candidate: Maria Årthun

Institute: Urbanisme og Landskap

Main supervisor: Marianne Skjulhaug

Second supervisor: Joakim Skajaa, Lisbet Harboe

External supervisor:

Company cooperation:

Title of project: Gastroturbanisme

Endring av diplomprogram

Min oppgave har utviklet seg fra å dreie seg om tilgang til fritidsaktiviteter for barn og unge på Rødtvet til å omfatte alle beboerne i området. Programmet har derfor blitt forandret, og er å finne på sidene før stedsanalysen. Noe av analysen jeg har gjort vil ikke lengre fremstå som like relevant for oppgaven slik den er i dag.

Innhold

Hva, Hvorfor, hvordan?	9
Hva	11
Hvorfor	13
Hvordan	15
Hvilket	17
Stedsanalyse	19
Groruddalen	21
Rødttvet	29
Møtesteder for ungdom	41
Stedda	27
Trenger ungdom i dag fritidsklubber?	57
Referanseprosjekter	65

Hva, hvorfor, hvordan?

HVA

Oppgaven utfolder seg på Rødtvet, et drabantbyområdet i Groruddalen som blir ansett som lite attraktivt. De fysiske omgivelsene vitner om at dette er et sted som har fått lite oppmerksomhet i tiden etter at det ble bygget og dermed har opplevd en negativ utviklingen gjennom flere tiår.

Stedet skal i årene som kommer gjennomgå en transformasjon i form av boligfortetting hvilket vil påvirke området som helhet.

Mitt prosjekt forholder seg konkret til Rødtvet og stedets beboere. Jeg ønsker å undersøke hva jeg som nyinnflyttet nabo og arkitekt kan bidra med i den pågående prosessen rundt å løfte området.

Det jeg ønsker å undersøke er:

Hvordan skape endring på Rødtvet?

Hvordan komme i gang nå?

Hva kan jeg som arkitektstudent bidra med?

HVORFOR

Jeg ønsker å finne ut hva jeg som beboer og arkitekt kan bidra med for å styrke nærmiljøet på Rødtvet.

Jeg har til stadighet vært på flyttefot og har derfor aldri hatt mulighet til å være en del av et nabolag. Jeg synes derfor det er spennende å benytte sjansen til å studere området samtidig som jeg blir en del av lokalsamfunnet. Jeg tror dette kan hjelpe meg til å oppdage kvaliteter og utfordringer i området som ellers kan være vanskelig å få øye på.

For øyeblikket holder PBE på med utarbeidelsen av reguleringsplanene for VPOR-området på Rødtvet og det er planlagt en rekke nye boliger i det som i dag er et næringsområde. Dette er derfor et spennende tidspunkt for å jobbe med endringer nettopp på Rødtvet, et område som tidligere har blitt oversett i den omfattende Groruddalssatsningen. Nettopp nå finnes det en mulighet for å ha en reell påvirkning på hva som skal skje med Rødtvet i årene som kommer.

Hovedfokuset mitt skal være barn og ungdom fordi dette er en gruppe som har svært få tilbud i området i dag.

Jeg er dessuten nysgjerrig på om min oppfatning av området vil endre seg etter hvert som jeg infiltrerer lokalsamfunnet.

HVORDAN

Dette vil være en scenariobasert oppgave, som går i dialog med et lokalsamfunn for å avdekke utfordringer i området og i fellesskap jobbe for å finne en løsning på disse.

Som utgangspunkt for prosjektet skal jeg kartlegge hvilke menneskelige og fysiske resurser som er i området samt hva som finnes av lag, foreninger, organisasjoner og andre aktivitetstilbud. Jeg kommer til å ta utgangspunkt i barn og unge som målgruppe. fordi jeg tror at da berører man indirekte andre grupper, slik som foreldre, ansatte på skolen og ledere for ulike fritidstilbud. Tanken er likevel å påvirke området på en måte som kan komme de fleste til gode

Prosjektets form vil bli informert av medvirkningsprosessen. Prosessen inngår som en viktig del av diplomoppgaven og vil være en del av resultatet. På bakgrunn av denne vil jeg finne ut hvilket inngrep jeg mener er riktig å utføre som en del av min oppgave. Jeg ønsker å gjøre noe som vil påvirke et fysisk sted sentralt på Rødtvet og intervensjonen skal bidra til å endre opplevelsen av området. Jeg regner med at ulike begrensinger vil kreve at prosjektet er temporært.

Jeg skal bli kjent med beboere i området gjennom samtaler, workshops, og andre aktiviteter. Skolene og idrettslagene vil også bli invitert med inn i prosessen. Jeg kommer dessuten til å benytte meg aktivt av sosiale medier som et verktøy for å nå ut til flest mulig.

Hovedformålet med oppgaven vil være å bidra positivt til den pågående områdeutviklingen på Rødtvet, gjennom å bruke min kompetanse som arkitekt i kombinasjon med min rolle som nyinnflyttet nabo. På denne måten håper jeg det er mulig å inspirere andre naboer til å innta en mer aktiv rolle i nabolaget og debatten rundt områdeutviklingen. Jeg skal jobbe for at informasjonen jeg innhenter gjennom ulike møter med beboerne i området blir viderefremmet til planmyndigheter, kommunen og bydelene.

Prosjektet skal med andre ord springe ut fra mitt ønske om å være en bidragsyter i eget nabolag og i prosessen motivere andre til å være det samme.

Hvilket

materiale jeg skal levere:

Jeg skal lage en bok med beskrivelse og dokumentasjon av prosjektet. Denne skal inneholder en oversikt over egen aktivitet, samt aktivitet jeg har *initiert*, i området. Den skal beskrive prosessen fra start til slutt og inneholde et utvalg av kartleggingsmateriale, tidslinje, foto, skisser og illustrasjoner. Enkelte foto og tegninger skal dessuten plottes i storformat til utstillingen. Jeg skal jobbe frem en grafisk profil som skal støtte opp om prosjektet, og brukes som virkemiddel inn i lokalmiljøet. I tillegg kommer prosessdokumentasjon i form av foto, video, skjermbilder o.l.

STEDSANALYSE

Groruddalen og Rødtvet

Oslo

5 km

Groruddalen

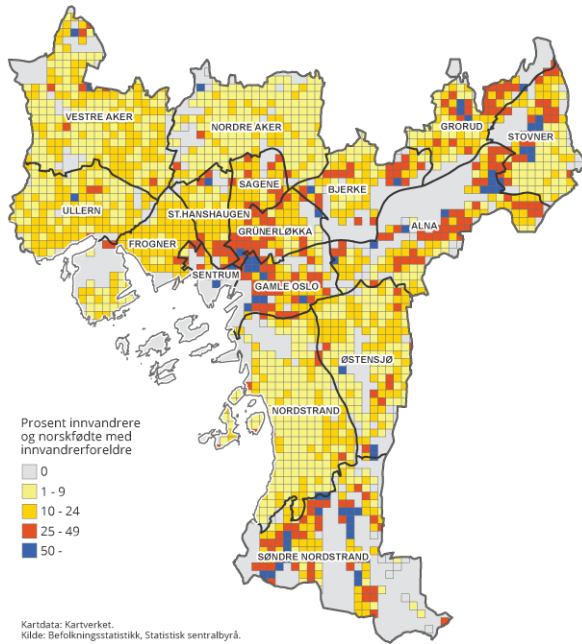
Nordøst i Oslo ligger Groruddalen, et område som huser omtrent 138 000 personer, hvilket tilsvarer ca. en femtedel av byens totale befolkning. Dette er Norges mest mangfoldige område, med innbyggere med bakgrunn fra over 140 land. Området består av fire bydeler: Alna, Bjerke, Grorud og Stovner.

Groruddalen het tidligere Aker og var et jordbruksområde med dyrket mark og spredt bebyggelse. Etter hvert ble området kjøpt opp av oslo kommune som ønsket å bruke arealet til å utvikle store boligområder for å kunne hanskes med den store bolignøden som hadde meldt seg etter andre

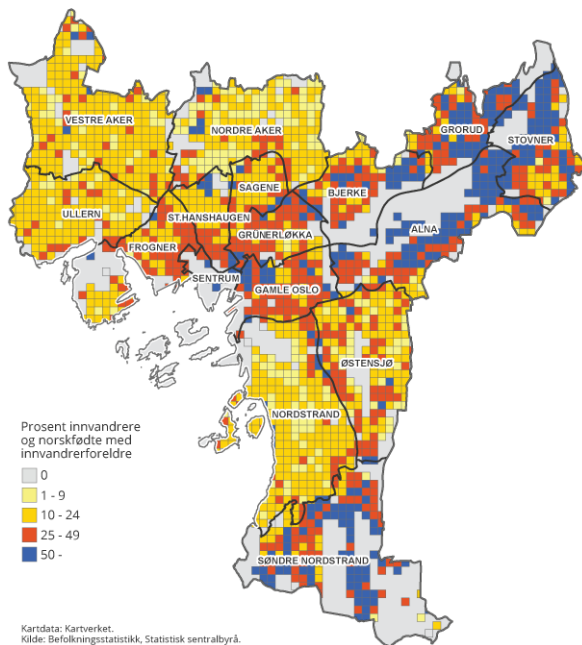
verdenskrig. Tusener av leiligheter ble stabled oppå hverandre i massive betongtårn, omkranset av store grønne «ørkener». Tilflyttere fra hele landet kom og bosatte seg, og på få år var kulturlandskapet med grønne åkrer, pepret med en og annen gård, forvandlet til store byer utenfor byen, som flere tusen familier kalte «hjem».

Drabantbyen var født.

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i bydelene i Oslo per 1.1.2000, som andel av bosatte. I ruter på 250x250 meter. Dagens bydelsgrenser

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i bydelene i Oslo per 1.1.2015, som andel av bosatte. I ruter på 250x250 meter

Groruddalen

Ung i Bydel Grorud

Tidligere var det innflyttere fra hele landet som utgjorde flertallet av innbyggerne i drabantbyene, men over tid har dette endret seg til å være bosted for folk fra hele verden – og ikke helt uten utfordringer.

Stadig leser man om utfordringer knyttet til ungdom i Grorud: Ungdom som faller ut av skolen, gjentakende tilfeller av kriminalitet og vold, og politikere som drar på «Safari» gjennom dalen for å bevitne de såklare «svenske tilstandene» med egne øyne. – Men dette er heldigvis ikke hele sannheten.

Norsk institutt for velferd og aldring (NOVA) utga i 2016 rapporten Ung i Bydel Grorud – En analyse av Grorud-ungdoms levekår i 2015. Denne analysen maler et noe annet bilde enn det som ofte er å finne i media: Groruddalen er et godt sted å vokse opp!

Tross flere utfordringer knyttet til familienes økonomi, trangboddhet og kulturell/etnisk bakgrunn, avdekker rapporten at ungdom i Bydel Grorud generelt trives på skolen, har gode forhold til foreldrene, er fornøyde med nærmiljøet og drikker mindre alkohol enn andre unge i Oslo. Bydel Grorud skiller seg likevel negativt ut ved at det er noe høyere forekomst av vold blant unge og en høyere følelse av utrygghet.

Groruddalen

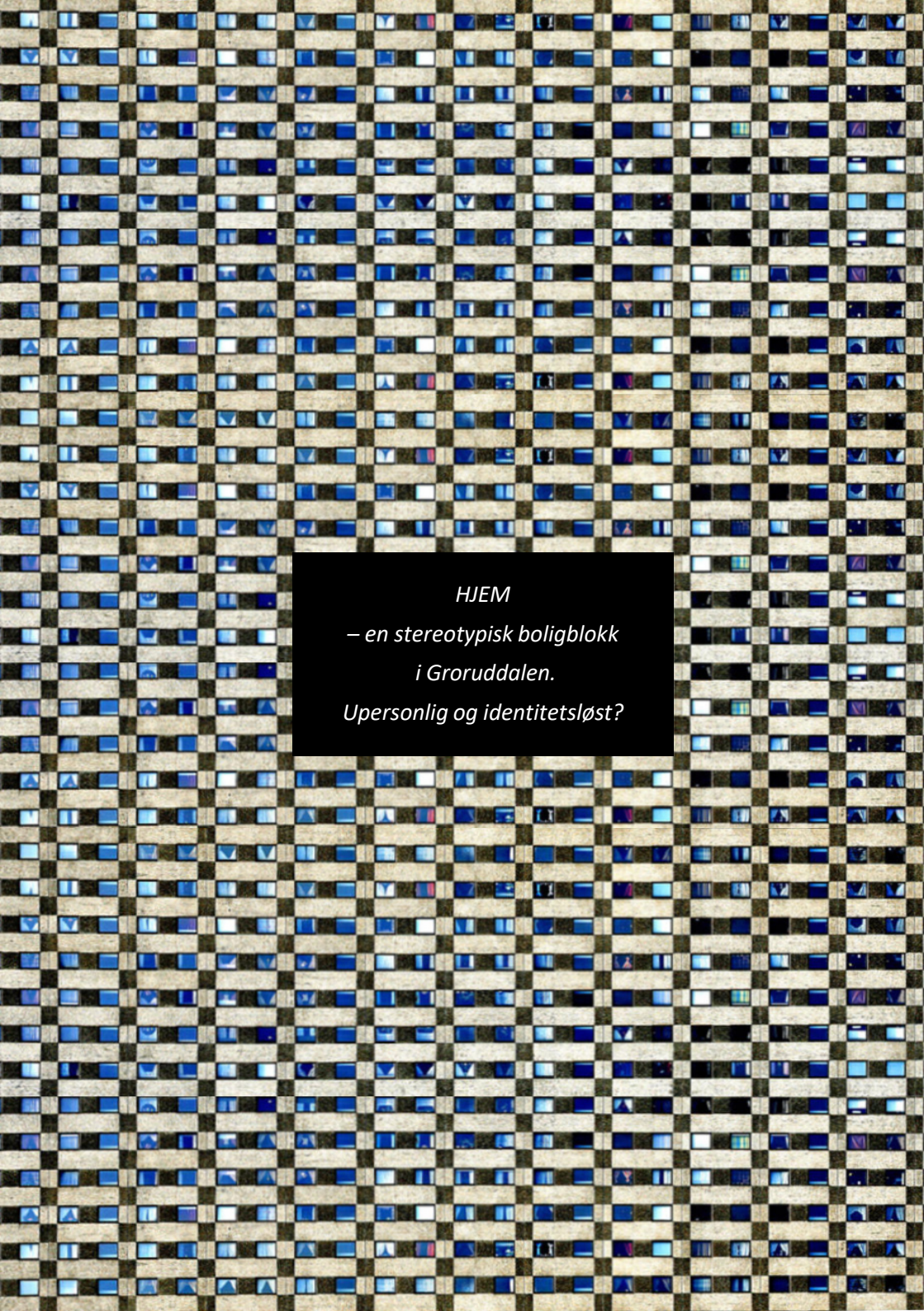

Bydel Grorud

Rødttvet

Rødttvet

HJEM
– en stereotypisk boligblokk
i Groruddalen.
Upersonlig og identitetsløst?

HJEM

*Eller et lappeteppe av
personligheter og identiteter?*

Rødtvet Skole, . 1964.
Foto: Nasjonalbiblioteket

Rødtvet. Schanches Gartneri. Foto: Deichmanske bildebase

Rødtvet

Utbredelse og karakter

Rødtvet er ligger i den vestre delen av bydel Grorud, på grensen til Bydel Bjerke. Området strekker seg fra Lillomarka i nord til Riksvei 4, Trondheimsveien, i sør og fra Veitvet og Sletteløkka i øst til Kalbakken i vest.

Rødtvet er preget av nærheten til Trondheimsveien, eller riksvei 4, som løper langs den sørlige delen av området. Her går også T-banesporet for Grorudbanen. Disse er begge med på å skape betydelig støy i området, og utgjør en barriere mellom Rødtvet, Kalbakken, Veitvet, og Bredtvet som ligger sør for riksveien.

Rødtvet består hovedsakelig av bygningsmasse fra mellom 1950-1970 i form av eneboliger, rekkehus,

lavblokker og fire høyblokker. I tillegg til dette finnes noe næringsbygg fra 1960-tallet sentrert rundt Kakkelvnskroken og Pottermakerveien som ligger lengst sør i området.

Fasadene på blokkbebyggelsen er utført i enkle fasadeplater som i dag fremstår som slitte og umoderne. Mellom blokkene er det sjenerøse uterom, beplantet med store trær, grønne plener, lekeplasser og sittemøbler.

Eneboligområdene er idylliske med store hager og gode solforhold. De fleste eneboligene ble bygget mellom 1940 og 1960 tallet.

Rødtvet 1937

[100 m]

Rødtvet (Oslo) 59.96244° N 10.84890° E
Kilde: Historiske Kart, Finn

Rødtvet 1947

[100 m]

Rødtvet (Oslo) 59.96244° N 10.84890° E
Kilde: Historiske Kart, Finn

Rødtvet 1971

[100 m]

Kilde: Historiske Kart, Finn

Rødtvet (Oslo) 59.96222° N 10.85222° E
Kilde: Historiske Kart, Finn

Rødttvet

- Mangler et sosialt knutepunkt

De nærliggende områdene Grorud, Kalbakken og Veitvet har alle en kjerne som kan oppfattes som et bydelscenter, noe som kan sies at mangler på Rødttvet, men dette var ikke alltid tilfellet:

Da Rødttvetblokkene i sin tid ble oppført, ble det samtidig etablert et nærsenter, med et moderne supermarked, kiosk, magasin og en bank – med andre ord det meste man trengte i hverdagen. Lokalene hadde store glassarealer som henvendte seg mot gaten, og inviterte kundene inn. I dag er disse lokalene helt lukket av og inneholder en Kiwi-butikk, frisør, og en tannlege.

I de generøse uteområdet mellom blokkene, ble det dessuten anlagt en stor badedam, som var svært populær. Av ulike tekniske årsaker var det dessverre ikke mulig å opprettholde badedammen, og den ble nødt til å stenge. I dag er dette kun en asfaltert plass, møblert med bordtennisbord, basketballkurv og grillplass.

Rødttvetblokkene og Rødttvet Supermarked, 1964. Foto: Nasjonalbiblioteket

Rødvetblokkene, 1964. Foto: Nasjonalbiblioteket

Stedsanalyse - Rødvet

Badedammen ved Rødvetblokkene, 1963. Foto: Oslo i bilder

Rødtvet

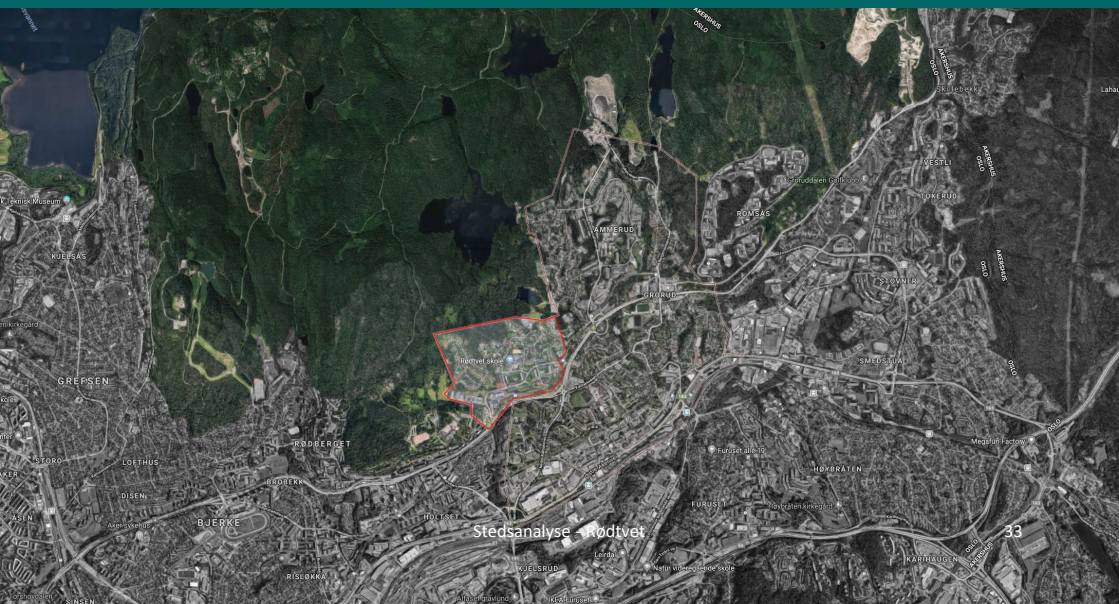
- Nærhet til Naturen

I nord er Rødtvet omkranset av Lillomarka Naturreservat som er et skogområdet ved grensen mellom Oslo og Nittedal kommune, nord for Groruddalen. Dette naturområdet er en del av Nordmarka og gir mulighet for ulike friluftaktiviteter gjennom hele året, takket vær utallige kilometer med oppmerkede løyper samt mange innsjøer og vann. Til gleder for skiløpere og turgåere er lysløpa tent hele vinterhalvåret, og den blir preparert daglig gjennom hele skisesongen.

Foruten mange flotte turmuligheter byr dessuten Lillomaka på et rikt dyreliv, hvor du kan finne både rådyr, elg, rype og rev, for å nevne

noen. Reservatet utgjør et kupert område med koller og sprekedaler med tjern. Vegetasjonen består hovedsakelig av ulike sorter nåletrær, med noen innslag av løvtrær.

Helt i utkanten av marka ligger Hestejordene, som er et fredet området. Hestejordene gir et bilde av hvordan det var på Rødtvet, da det fremdeles var et jordbruksområde. I dager dette et fredet kulturlandskap, det eneste av sitt slag innenfor Markagrensa, og gjennom sommerhalvåret møter man både kyr og hester, som går og gresser her.

Her bor jeg

Rødtvet + meg

Rødvet Skole

Rødvetblokkene

VPOR

Barnehage

Gartneritomta

Rødvet + viktige områder

Markagrensa Hovedfartsåre Boligutbygging T-bane Trondheimsveien

Rødtvet + viktige koblinger og barrierer

Rødttvet

Mine observasjoner

Jeg har brukt tiden fra jeg flyttet til Rødttvet på å forsøke å bli kjent med området og har gjort meg en rekke observasjoner som vil være nyttige i prosessen fremover:

I likhet med resten av bydelen har Rødttvet en mangfoldig beboergruppe som representerer ulike kulturer, aldersgrupper og sosioøkonomiske forhold. Området dekker de viktigste av de daglige behovene: barneskole, eldresenter, ungdoms-skole barnehage, kollektivtransport, og dagligvarebutikk. Stedet har dessuten utrolig fine turmuligheter da Lillomarka er nærmeste nabo.

Det som mangler her er et møtested. Et sted man kan stikke å ta en kaffe, et sted hvor man kan sitte å jobbe, et sted hvor man kan ha foreldre kafé eller trim for eldre, et sted hvor barn og ungdom kan komme for å gjøre lekser, et sted hvor man kan ha julemarked, et sted hvor man kan skape gode relasjoner til naboene sine.

Det eneste møtestedet som tilbys for øyeblikket er den foreldredrevne fritidsklubben *Stedda*, som er åpen

noen timer i uka for elver fra 4. til 8. klasse. Denne klubben har vært drevet på dugnad av lokale ildsjeler i over 40 år, men står i fare for å ikke overleve når de som for øyeblikket drifter den gir seg. Utover dette er det også mulig å dra til eldresenteret og spise lunch på Antikvariatet.

Symptomatisk for både Stedda og de lokale idrettslagene, er at de overlever på frivillig innsats fra foreldrene. Men både fritidsklubben og idrettslagene i området kan meddele at de har hatt en nedgang i i barn og ungdom som benytter seg av tilbudet, samt voksne som ønsker å bidra med sin tid.

Hvis det finnes fritidstilbud, men disse sliter med å klare seg på grunn av manglende interesse, er da enda en ungdomsklubb eller flerbrukshall egentlig løsningen på å sikre tilgang til fritidsaktiviteter på Rødttvet?

Rødtvet skole var en moderne skole. Ca. 1965.
Foto: oslofoto

Interiør fra Rødtevets nye Supermarked. 1963.
Foto: oslofoto

Møtesteder for ungdom

Fritidsklubbens opphav

Fritidsklubb - historie

Et svar på nye utfordringer

Begrepet «ungdom» vokste først frem på 50-tallet, tidligere hadde man gått fra barn til voksen rundt konfirmasjonsalder. Samtidig med denne «nye» gruppen fulgte nye utfordringer og nye behov: Ungdommene trengte steder hvor de kunne møtes og hvor de kunne gjøre ting sammen. Spesielt i de nylig anlagte drabantbyene så man et økende behov for dette: familiene var mange, men leilighetene var ofte små, og det var få mødre som gikk med på å ha en hel flokk med ungdom i stua om ettermiddagen.

I flere av blokkene var det bygget egne lekerom på bakkeplan, som var tiltenkt barn og unge, men disse var ofte betongrom med dårlig akustikk, og ble i mange tilfeller stengt fordi lyden fra barna som lekte trengte gjennom gulvet og virket forstyrrende på beboerne i leilighetene over. En stund møttes ungdommene derfor utendørs på lekeplasser, ved nærbutikken eller i skolegården, men dette resulterte ofte i småtyveri, knuste vinduer og slåsskamp. Det var med andre ord et behov for å gi ungdommene trengte egnede steder å være.

<https://www.aftenposten.no/osloby/i/0BIA/Fritidsklubbene-feirer-60-ar---se-de-historiske-bildene>

<https://tv.nrk.no/program/FKUR21000195/lykkelandet>

Fritidsklubb - ulike typer

Hege Gjertsen var seniorforsker ved Nordlandsforskning da de gjennomførte en studie av åpen fritidstiltak for ungdom, og hun skiller mellom tre hovedtyper av åpne fritidstiltak: Tradisjonelle fritidsklubber, kulturhus for ungdom og ungdomskafeer.

Tradisjonelle fritidsklubber gir ungdom et sted å være hvor de kan slappe av og henge med venner. Typisk for disse er at de har en liten kiosk, og de tilbyr ofte diskotek, PlayStation og biljard. Her er formålet først og fremst sosialisering innenfor trygge rammer. Disse er ofte forbeholdt ungdom som bor i området, og innebærer ofte at man betaler en liten symbolsk sum som medlemsavgift.

Kulturhus for ungdom er steder som legger til rette for at ungdom, som kanskje ikke driver med lagidrett eller annen organisert aktivitet, kan komme og dyrke interessene sine. Her er det primært aktivitetene som står i fokus. Kulturhusene tilbyr gjerne kurs ungdommene kan melde seg på og følge i en gitt tidsperiode. Noen kulturhusene har dessuten ferietilbud. Her varierer det noe om aktivitetstilbudene er gratis, men i stor grad er dette tilfellet.

Ungdomskafeer er steder hvor ungdommene kan være sosiale, delta på ulike aktiviteter og få hjelp til ting, men hvor forpliktelsen til stedet synes å være lavere enn i de to andre typene av tiltak.

Felles for alle sammen er at de er et sted hvor ungdom kan omgås hvor de får tilgang til ulike fritidsaktiviteter som i stor grad er gratis. Fritidstiltakene gir dessuten ungdommene mulighet for å danne relasjoner og finne gode rollemodeller blant trygge voksne og eldre ungdom. Flere av tiltakene tilbyr dessuten arbeidstrening for ungdom, både i form av betalt og frivillig arbeid.

<https://forskning.no/content/trenger-vi-fritidsklubber>

Et sted å være

Også kjent som

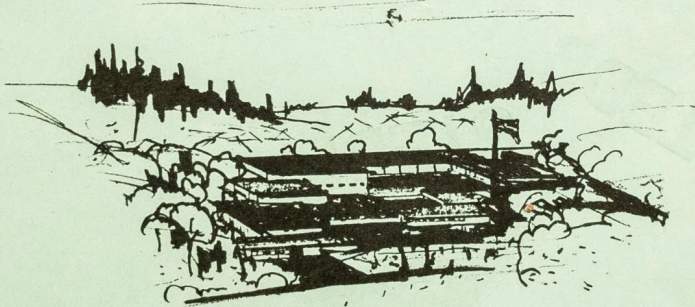
Stedda

RØDTVET

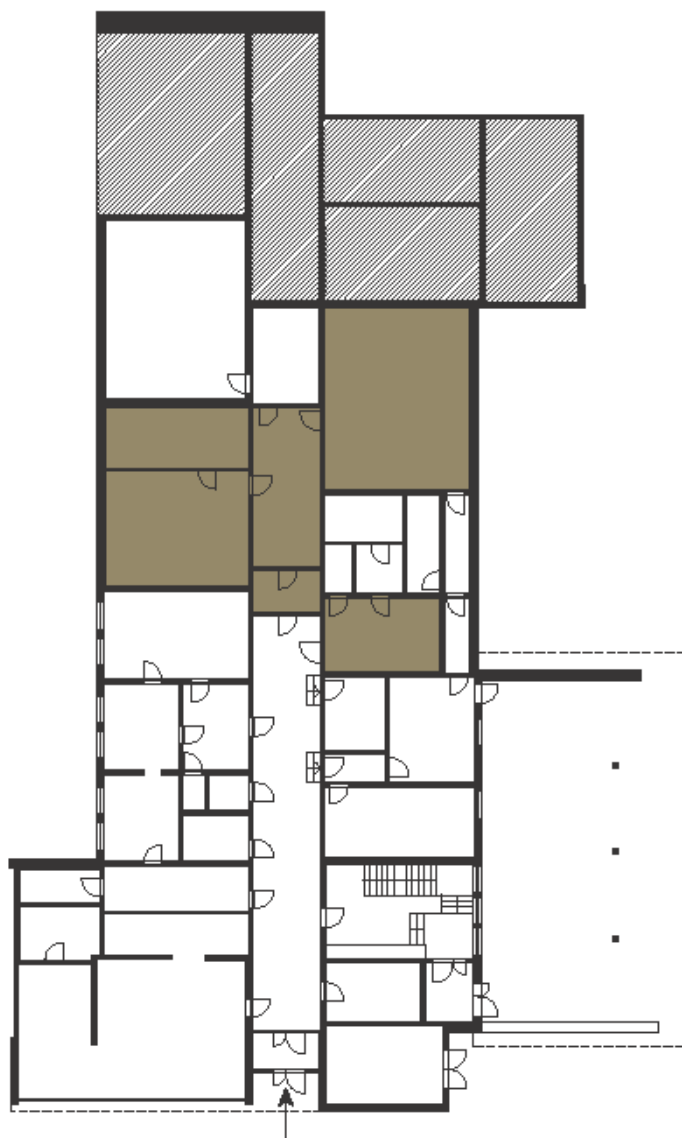
SKOLE

^ ET
STED
Å VÆRE ^

rødtvet skole

Den foreldredrevne
Fritidsklubben
på Rødtvet

Stedda er lokalisert i bomberommet på Rødtvet skole. Lokalene ligger under bakken og har ingen vinduer. Klubbens areal er markert i brunt.

Rødttvet, 1970 – Fritidsklubben som ble til gjennom dugnad.

Ideen som skapte «Et sted å være»

Rødttvet skolekrets var fra gammelt av et typisk landdistrikt med bondegård, jorder og husdyr av forskjellige slag. Etter hvert som byen vokste og bredte seg utover, kom en spredt villabebyggelse til å forandre noe av landdistriktet. Til slutt skjøp høyblokker i været og slukte den lille resten av bondemiljøet. Erfaringer viser at nye boligområder får sin innkjøringsperiode både på godt og vondt. Enkelte steder tar det lengre tid før et miljø tar form og faller til ro. Kanskje noen vil påstå at Rødttvet var et miljø hvor det i for mange år herket usikkerhet og utrygghet blant beboerne. Det blir fortalt om bråk og hærverk som liksom ikke ville ta slutt. Gressbranner og falske brannalarmer var ingen sjeldenhet. Ansamlinger av ungdommer i trappene skapte en kløft og en fiendtlig holdning mellom mange voksne og de unge. Rutekusing bredte seg i boligområdet og på skolen. Kanskje nettopp skolen ble et offer for de meste av aggresjonen. Foreldremøter og andre tilstelninger kunne når som helst ble avbrutt eller forstyrret av uvedkomne som brukte taket som lekeplass eller drev steinkasting mot vindusrutene.

Det vil være galt å la Rødttvets barn og ungdom som helhet få skylden for hærverkene. De fleste var greie, og de var like fortvilte over forholdene som de voksne. Men noen få som ikke fant sin plass i det nye miljøet, og i sin rotløshet fant de tilfredstillelse i å protestere på

sin situasjon ved bråk og hærverk.

Når forholdene i Rødttvet skolekrets kan karakteriseres som spesielle har det også sin årsak i et øl- og narkotikamiljø som vokste opp i skogområdet mellom Rødttvet og Ammerud. Det begynte ganske beskjedent, men etter en tid kunne en registrere 40-50 faste medlemmer i en gjeng som brukte området sitt sitt tilholdssted. Det var ikke uten grunn at foreldrene begynte å bli fortvilte og engstelige for sine barn. Selv om idrettsforeningen Grei, Rødttvet Skoles musikkorps og Rødttvet skoles sangkor arbeidet godt, fantes det likevel en al for stor gruppe ungdom som ikke var organisert i noe positivt tiltak. De drev fra sted til sted uten noe annet mål enn å få tiden til å gå. Tidlig i 70-årene oppsto det kontakt mellom skole og hjem om problemene, og det var full enighet om at noe måtte gjøres. Flere forslag til løsning var framme i diskusjonen, men en ble til slutt stående vet et ønske om et kontaktskapende fritidstilbud som kunne bedre forståelsen og respekten mellom de voksne og de unge, og mellom elevene på forskjellige alderstrinn.

Sitatet er hentet fra heftet om Stedda

ADGANGSKORT

« Et sted å være »

Navn

Jon Terje Merg

Født

31. - 64

Nr.

398

Jon Terje

Navntrékk

Bente Strømme

Stedda – dagens situasjon

Etter en enorm innsats fra frivillige foreldre sto omsider «Et sted å være», senere kalt «Stedda», klar til å ta imot unge og håpefulle, Mandag 4. November 1973. Klubben hadde fått plass i bomberommet på Rødtvet skole, og bestod av to rom og en gang, på til sammen 150 kvadratmeter. Hele arbeidet ble utført på dugnad av foreldre i området, og dette skulle videreføres i klubbens drift.

Siden klubben åpnet har den vært drevet av frivillige foreldre, og har vært et nødvendig og populært tilbud i et område som ellers hadde lite å by på av uorganiserte fritids-aktiviteter eller møtesteder. Klubben tilbyr ulike aktiviteter som disco, playstation, airhockey, kiosk ol., samt arrangementer som taco- og filmkvelder mm. I tillegg arrangerer de 17. mai på skolen og Øyfestivalen på Vesletjern hver sommer.

Pågangen har vært noe varierende og det har også variert hvilken aldersgruppe som benytter seg av tilbudet. Tidligere har klubben vært åpen to dager i uken; onsdag for 4-7. trinn og fredag fra 8,-10-trinn.

I dag er kun klubben åpen på onsdager for 4.8. trinn, men sender ikke bort ungdom utenfor denne aldersgruppen hvis de kommer.

Klubbens ledere kan fortelle at interessen for klubben har vært dalende. Det kommer ikke lengre like mange ungdommer som før, og det er vanskelig å få foreldre til å stille på vakter på klubben. De tre som har drevet klubben nå i mange år startet som foreldre for barn på klubben, men deres barn er for lenge for store for å benytte seg av tilbudet. To av dem har allerede gitt seg, og den siste av klubblederne, Claus Kvasnes, sier han blir et år til, men så gir også han seg. Han var selv ungdom da klubben ble etablert, og har fulgt klubben gjennom alle år. I dag er han kanskje den største ildsjelen på Rødtvet og stiller opp for ungdommene både tidlig og sent. Utover å holde klubben åpen en dag i uka, tar han også med ungdommene ut på dagsturer i kano og overnattingsturer i teltt i marka eller i hytte på fjellet. Disse turene er svært populære, og deltakerne består i stor del av ungdom som ellers ikke kommer seg ut på slike turer.

Claus Kvasnes, foto: Claus Kvasnes.

Stedda, inngang

Trenger ungdom fritidsklubber?

PSYKT FLINK

En rapport om stress og press blant ungdom

 Røde Kors

Generasjon Psykt Flink

Trenger ungdom fremdeles «et sted å være» ?

Nå, over 40 år etter at Stedda åpnet dørene sine for første gang er fremdeles klubben i drift for elever fra 4-8 trinn. Det å være ungdom på Rødtvet i dag er noe helt annet enn det var den gang, og behovet for hva en ungdomsklubb må tilby for å være aktuell i dag. Likevel kan man se argumentere at det finnes noen som er like viktige nå, som da klubben ble etablert; at klubben utgjør et sosialt lavterskeltilbud som skaper en kontaktflate mellom ungdommene og de voksne, ulik den man vil få i en skolesituasjon, mellom elever og lærere, eller hjemme, mellom foreldre og barn.

Undersøkelsen *Generasjon Psykt Flink*

Denne påstanden forsterkes av undersøkelsen *Generasjon + Psykt Flink* som nylig ble utgitt av Røde Kors, og tar for seg den psykiske helsetilstanden blant ungdom mellom 16 og 18 år.

Undersøkelsen avdekket at barn og unge opplever psykiske problemer som stress og press i tidlig skolealder, og har behov for at flere voksne stilles til rådighet for dem som trenger det. Så mange som 1 av 4 ungdommer oppgir at de ikke forteller det til noen når de har problemer. Helsesøstre melder om at de ikke har kapasitet til å ta seg av alle som henvender seg til dem, fordi pågangen er for stor. Mange ungdom møter med andre ord en stengt dør, når de forsøker å få hjelp. Røde Kors mener at dette må både det offentlige, frivilligheten, foreldre og naboer gå sammen om å løse.

Trenger ungdom i dag Stedda?

Hva sier forskningen?

En undersøkelse gjennomført i 2011 av Nordlandsforskning avdekker at flere fritidsklubber sliter med å holde seg i drift som følge av at åpne fritidstiltak for ungdom ikke er en lovpålagt oppgave for kommunene i dag. Likevel kan man argumentere for at tilgang til fritidsklubber burde være nettopp lovpålagt, som et preventivt tiltak mot utenforskap og kriminalitet.

Viggo Vestel, forsker og sosialantropolog ved NOVA, hevder Fritidsklubbene har en tydelig samfunnsøkonomisk verdi. Han mener at *Fritidsklubbene er en ekstrem viktig møteplass for ungdom, men nettopp de som kuttes når budsjettene er stramme. Det sender ungdommen ert dårlig signal om hvor lite de prioriteres i kommunene.*

- De forebygger kriminalitet, og gir ungdom positiv kontakt med voksne som ikke er lærere, politi, barnevern og foresatte.
- De er en flerkulturell møteplass som har vist seg å være svært viktig - spesielt i drabantbyer.
- De er kreative rugekasser for ungdomskulturen, og gir utviklingsrom for de som ikke søker seg til idrett og andre organiserte tilbud.

<https://forskning.no/content/trenger-tilfritidsklubber>

<https://www.dagbladet.no/nyheter/ungdomslivet-som-forsvont/13656647>

Trenger ungdom i dag Stedda?

Hva anbefaler Røde Kors?

På bakgrunn av resultatene av undersøkelsen har Røde Kors kommet med noen tiltak de mener er viktige for å kunne takle dagens utfordringer knyttet til ungdoms mentale helse. Blant disse er:

- Bedre eksisterende, og sikre flere, profesjonelle lavterskeltilbud, som helsesøster o.l.
- Støtte opprettelsen av gratis, brede og nøytrale sosiale møteplasser der hvor ungdom bor.
- Sikre at løftet om at alle barn har rett på minst én gratis fritidsaktivitet realiseres
- At skoler finner rom til å snakke sammen med barn og unge om hvordan å være en god venn.
- Melde seg som frivillig i en oppvekstaktivitet i enten Røde Kors eller andre organisasjoner
- At vi alle bryr oss om hverandre, lytter og spør, er gode på å gi sosial støtte og positive tilbakemeldinger

Frivillige ved Røde Kors aktivitetshus «Fellesverkstedet» kan dessuten melde at *Ungdom beskriver at venner og familie er viktige sparringspartnere når de har noe på hjertet. Men så mange som en av fire ungdommer velger å ikke dele sine utfordringer med noen. De frivillige opplever at flere ungdom ikke får støtte fra familie og venner. De ser at rollen de kan ha som trygge voksenpersoner med et litt annet perspektiv enn det jevnaldrende venner kan ha er viktig. Ungdom etterlyser at de trenger flere åpne møteplasser og trygge voksne.*

Disse er alle gode argumenter for at en lokal ungdomsklubb fremdeles er en nødvendighet, men at det samtidig er viktig at tilbudet tilpasses utfordringene ungdom møter i dag.

Psykt flink, Røde kors, 2018

Psykt flink, Røde kors, 2018

Referanseprosjekter

Referanseprosjekter

Geoparken

Sted: Stavanger, Norway
Arkitekt: Helen & Hard
Klient: Stavanger Kommune
Ferdig: 2008

Beskrivelse:

Denne parken ble initiert av Stavanger kommune, som ønsket å transformere et kaiområde hvor det sto noen gamle lagerbygninger, til en aktivitetspark for ungdom.

Siden Stavanger er Norges oljehovedstad, og tomten fungerer som en forgård til Det Norske oljemuseet, ble det naturlig å linke parken til oljeindustrien. Arkitektene fant inspirasjon i tre lokale resurser i designprosessen: den geologiske og seismiske ekspertisen i oljeindustrien, teknologi og materialer (også avfall) relater til produksjonen av olje, og ideen om å inkludere lokale ungdomsgrupper i programmeringen av parken.

Parken er utformet som en 1:500 modell av havbunnen på oljefeltet *Troll* hvor hvert sedimentlag er gitt et spesifikt program basert på workshops som ble holdt med ungdommene. Elementene er i stor grad bygget opp av avgåtte elementer fra oljeindustrien. Parken tilbyr mange ulike aktiviteter: skate, sykle, hoppe, kino,. Huske graffiti mm. Resultatet er en fargerik, leken aktivitetspark som fremdeles brukes i dag av folk i alle aldre.

Jeg var så heldig at jeg fikk delta på dette prosjektet som ungdom, og følge det gjennom hele prosessen. Prosjektet åpnet øynene mine for at arkitektur kunne omhandle så mye mer enn bare flotte eneboliger hvilket inspirerte meg til å forfølge en karriere innen faget. Jeg håper på å kunne inspirere andre ungdom på samme måte gjennom prosjekter som i stor grad belager seg på et tett samarbeid med sluttbrukeren.

<http://www.helenhard.no/thinking/geopark>

MakersHub

Torshov transittmottak

Sted: Oslo, Norge
Arkitekt: MAKersHub
Klient: Norsk Folkehjelp
Ferdig: 2016

Beskrivelse:

Makers' Hub er et designkollektiv som jobber med marginaliserte grupper. De første prosjektene var på Torshov Transittmottak og målet var å bedre levekårene på mottaket.

Dette ble gjort gjennom en rekke kartleggingsworkshops med beboerne hvor de kunne fortelle om hva de syntes om de ulike rommene på mottaket. Deretter fikk de være med på å pusse opp fellesarealene og bygge en paviljong ute som skulle fungere som et sosialt samlingssted. Det siste prosjektet på mottaket var

å lage en verdig barnebase for de yngste beboerne på mottaket. Å bo på mottak er veldig belastende, og frarøver barna deres alminnelige barndom. Formålet med barnebasen var å gi disse barna et trygt fristed for lek, utfoldelse og læring.

Jeg har vært en del av kollektivet siden oppstarten og har fått tatt del i mange av prosjektene. Dette har lært meg mye om å jobbe direkte med brukerne, samt å møte folk i en annen situasjon enn deg selv som verdige medmennesker.